

Rīgā

Datums skatāms laika zīmogā Nr.4-7-3/2393

Sabiedrisko pakalpojumu
regulēšanas komisijai
Skanstes iela 25, Rīga, LV-1013
sprk@sprk.gov.lv

Par kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodikas konsultāciju dokumentu

Akciju sabiedrība "Gasol" (turpmāk - Gasol) ir iepazinusies ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – SPRK vai Regulators) 2025. gada 27. martā publicēto Konsultāciju dokumentu par grozījumiem kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodikā (turpmāk – konsultācijas dokuments) un tā 1. pielikumā pievienotajiem "Grozījumiem Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2022. gada 29. augusta lēmumā nr. 1/12 "Kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodika" (turpmāk – Grozījumu projekts) un iesniedz šādus komentārus.

1. Par Grozījumu projekta 1.2. punktā paredzētajām izmaiņām Kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodikas (turpmāk – Metodika) 7. punktā. Gasol uzskata, ka priekšlikumā ietvertais pēdējais teikums — "RAB atbilst ilgtermiņa pakalpojumu sniegšanai piesaistītā kapitāla vērtībai (pašu kapitāls un ilgtermiņa kredīti)" — ir lieks un nevajadzīgs. Šāda formulējuma iekļaušana rada nevajadzīgus ierobežojumus uzņēmumam strukturēt savu finansējumu atbilstoši faktiskajai finanšu stratēģijai un ekonomiskajai efektivitātei. Uzņēmumam būtu jābūt iespējai izvēlēties sev piemērotāko un efektīvāko kapitāla struktūru, savukārt RAB apjoms būtu jānosaka, balstoties uz aktīviem, kas nepieciešami pakalpojuma sniegšanai, nevis otrādi – kapitāla struktūrai noteikt aktīvu vērtības robežas. Turklāt Metodikā jau šobrīd ir paredzēts, ka no RAB tiek izslēgti aktīvi, kas finansēti no trešo pušu līdzekļiem (piemēram, ES fondu finansējuma vai pieslēguma maksām), tādēļ šādas atkārtotas norādes iekļaušana Gasol ieskatā ir lieka.
2. Par Grozījumu projekta 1.3. punktā piedāvātiem grozījumiem, kas paredz, ka turpmāk Regulators kapitāla atdeves likmi noteiks reizi divos gados.

Kredīta procentu likmes pēdējo gadu laikā ir pierādījušas būtisku mainīgumu un pieauguma potenciālu ļoti īsā laika posmā. Ja kapitāla atdeves likme tiek fiksēta uz diviem gadiem, komersantam, kurš iesniedz tarifu projektu otrā perioda pusē, nākas izmantot jau novecojušu kapitāla izmaksu likmi, kas var neatspoguļot aktuālās tirgus procentu likmes un faktisko finansējuma cenu. Tā rezultātā tiek apdraudēta iespēja pilnībā segt kapitāla izmaksas, kas savukārt negatīvi ietekmē uzņēmuma spēju nodrošināt taisnīgu atdevi un apkalpot saistības pret investoriem un kreditoriem.

Šāda laika nobīde rada nevienlīdzīgu situāciju arī tirgus dalībnieku starpā. Ja komersanti iesniedz tarifu projektus dažādos laikos viena un tā paša kapitāla atdeves noteikšanas cikla ietvaros, vieniem ir iespēja izmantot salīdzinoši "aktuālu" kapitāla izmaksu likmi, kamēr

citiem – ievērojami novecojušu. Tas var radīt atšķirīgus nosacījumus viena sektora ietvaros un mazināt regulējuma objektivitāti un vienlīdzību.

Turklāt vēlamies uzsvērt, ka tarifu pārskatīšana komersanta iniciatīvā nekādā gadījumā nav uzskatāma par spekulatīvu rīcību. Tarifa pārskatīšana, pamatojoties uz pieaugošām kapitāla piesaistes izmaksām, ir normāla, pamatota un tiesiski paredzēta rīcība, kas balstās uz nepieciešamību nodrošināt faktiskās izmaksas. Šādas pārskatīšanas mērķis ir nodrošināt taisnīgu atdevi par ieguldīto kapitālu, kā to paredz arī regulējošie principi. Tarifu izmaiņu iesniegšana vienmēr ir saistīta ar ievērojamu administratīvo slogu un publisku caurskatāmību, tāpēc šādu soli komersanti sper tikai pamatotu apstākļu gadījumā.

Ņemot vērā iepriekš minēto, uzskatām, ka kapitāla atdeves likme būtu jāpārskata ne retāk kā reizi gadā, lai tā atspoguļotu reālo tirgus situāciju, saglabātu regulatīvās vides paredzamību un nodrošinātu komersanta motivāciju veikt kapitālintensīvus ieguldījumus ilgtspējīgā infrastruktūras attīstībā.

3. Gaso atzinīgi novērtē Regulatora plānotās izmaiņas, kas noteiktas Grozījumu projekta 1.7. punktā, bet joprojām uztur iepriekš pausto komentāru, kas saistīts ar aktīvu norakstīšanu trešo pušu darbības rezultātā. Gaso uzskata, ka būtu nepieciešams iekļaut izmaksu kompensācijas mehānismu, kas paredz, ka sistēmas operators var atgūt ar norakstīšanu saistītās izmaksas. Šis sevišķi aktuāli, ņemot vērā, ka 2025. gada 1. aprīlī Ministru kabinets atbalstīja Kārtību, kādā nodod lietošanā vai apgrūtina valstij piederošo vai piekrītošo zemi publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūras zemes nodalījuma joslā. Kārtība paredz, ka *“Ja zeme nepieciešama dzelzceļa infrastruktūras attīstības projektiem atbilstoši spēkā esošajiem dzelzceļa nozares attīstības plānošanas vai normatīvajiem dokumentiem, šo noteikumu 9. punktā minēto inženierbūvi pārvieto par inženierbūves īpašnieka vai tiesiskā valdītāja līdzekļiem.”* Šādā situācijā sistēmas operatoram trešās puses rezultātā radīsies nepieciešamība ne tikai pēc papildus neplānotām investīcijām, bet papildus arī būs nepieciešams norakstīt aktīvu, kas tehniski būtu vēl kalpojis gadiem.
4. Gaso uztur 2024. gada 20. novembra vēstulē Nr. 4-7-3/5079 *“Par priekšlikumiem grozījumiem kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodikā”* pausto viedokli, un joprojām uzskata, ka Regulatoram Metodikas grozījumu projektā būtu jāparedz izmēra un likviditātes riska piemaksa. Gaso ir nacionālai drošībai nozīmīgas komercsabiedrības statuss Latvijā, kas nozīmē, ka tās esošajiem akcionāriem ir ierobežotas iespējas un paildināts process pārdodot savas akcijas, jo jebkura akcionāru maiņa jāsaskaņo ar Ekonomikas ministriju un Ministru kabinetu, tādā veidā samazinot uzņēmuma akciju likviditāti. Papildus, ņemot vērā, ka Gaso kapitāla vērtība salīdzinājumā ar citiem Eiropas dabasgāzes uzņēmumiem, ir būtiski zemāka, uzskatām, ka papildus būtu jāpiemēro izmēra un likviditātes riska piemaksa.

Komercpilnvarniece
Valdes locekle

Baiba Bebre

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Larisa Krama 26419366
Larisa.Krama@gaso.lv